

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KLUKOWO

Cześć II Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

**Załącznik nr 2
Do Uchwały Nr VII/40/11
Rady Gminy Klukowo
Z Dnia 28 września 2011 r.**

Wykonanie opracowania

Niniejsze opracowanie zostało wykonane na zlecenie Wójta Gminy Klukowo. Podstawę formalną stanowi umowa zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Klukowo a Konsorcjum Inplus Sp. z o.o. i BDK s.c.

Celem opracowania jest określenie polityki przestrzennej w gminie i lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Powyższe opracowanie obejmuje obszar gminy Klukowo.

INPLUS Spółka z o.o.
10-686 Olsztyn
Ul. Wilczyńskiego 25E/216
biuro@inplus.pl
www.inplus.pl

BDK. s.c Biuro Architektoniczno - Urbanistyczne
J. Dubowik, Sz. Zabokrzecki, M. Kopliński
10 - 683 Olsztyn
Ul. Wilczyńskiego 25e/221

Opracowanie wykonał zespół w składzie:

Główny Projektant:

mgr inż. arch. Marian Kopliński (upr. urb. POIU Nr G – 083/2002)

Projektanci:

mgr Marzena Belowska

mgr inż. Celina Ślęczek

mgr inż. Paweł Góra

inż. Kamila Walenciak

Spis treści

1 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy i przeznaczaniu terenów	5
1.1 Cele, zadania i kierunki polityki przestrzennej gminy	5
2 Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów	7
2.1 Kształtowanie struktury przestrzennego zagospodarowania gminy	7
2.2 Kierunki zagospodarowania przestrzennego.....	7
2.2.1 Obszary zabudowanych jednostek osadniczych wskazanych do kontynuacji i uzupełnień zabudowy	7
2.2.2 Obszary wskazane na cele rozwoju funkcji mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych i produkcyjno – usługowych	8
2.2.3 Obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych	8
2.2.4 Obszary rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej.....	9
2.2.5 Tereny górnicze oraz udokumentowane złoża kopalin	10
2.3 Wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenu	11
2.4 Tereny wskazane do objęcia zakazem i ograniczeniami zabudowy i zagospodarowania na podstawie przepisów odrębnych.....	12
3 Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk	14
3.1 Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną z tytułu przepisów o ochronie przyrody	14
3.2 Obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody na podstawie przepisów odrębnych	15
3.3 Lokalne wartości środowiska przyrodniczego	15
4 Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	19
4.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków	19
4.2 Obiekty wpisane do ewidencji zabytków	21
4.3 Stanowiska archeologiczne	22
4.4 Strefy ochrony konserwatorskiej.....	28
4.5 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego	29
5 Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	30
5.1 Sieć drogowa	30
5.2 System zaopatrzenia w wodę	33
5.3 Sieć kanalizacji sanitarnej	33
5.4 Gazownictwo.....	34
5.5 Elektroenergetyka.....	34
5.6 Energetyka wiatrowa.....	35
5.7 System przesyłu informacji, łączności i telekomunikacji	36

5.8 Zaopatrzenie w ciepło	36
5.9 Gospodarka odpadami.....	37
6 Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	38
7 Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	40
8 Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej.....	41
9 Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	42
10 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	43
11 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych	47
12 Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	48
13 Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z przepisami ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady	49
14 Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji.....	50
15 Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	52
16 Obszary problemowe	53
SPIS TABEL.....	54

1 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy i przeznaczaniu terenów

1.1 Cele, zadania i kierunki polityki przestrzennej gminy

Określenie polityki przestrzennej należy do głównych zadań wynikających ze sporządzenia studium. Polityka przestrzenna gminy dotyczy identyfikacji ważniejszych walorów środowiska przyrodniczego, problemów zagospodarowania przestrzennego oraz potrzeb rozwojowych użytkowników przestrzeni. W oparciu o analizę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego określono kierunki jej rozwoju przestrzennego.

Opracowanie dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest wynikiem analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju gminy. Cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego sporządzono zgodnie z dokumentami strategicznymi, ukazującymi pozycję gminy w aspekcie lokalnym i ponadlokalnym. Do wspomnianych najważniejszych dokumentów zaliczono w szczególności:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020
- Strategia Rozwoju Gminy Klukowo do roku 2015

Przedmiotem ustaleń polityki przestrzennej gminy Klukowo jest kształtowanie struktury zagospodarowania przestrzennego w sposób warunkujący realizację strategicznych celów rozwoju gminy. Na wykonywanie tej polityki składają się lokalizacja inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako:

- ustawowe zadania własne samorządu gminnego w zakresie realizacji lokalnych celów publicznych,
- zadania rządowe i wojewódzkie w zakresie ponadlokalnych celów publicznych.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, gminę Klukowo zaliczono do obszaru zachodniego z główną funkcją rolnictwa.

Polityka przestrzenna gminy stanowi jeden z elementów całego procesu rozwoju gospodarczego obszaru. Dlatego też cele polityki przestrzennej gminy Klukowo powinny być zbieżne z celami określonymi w dokumentach strategicznych obejmujących gminę Klukowo. Zgodnie z tym, główne cele polityki przestrzennej gminy można sformułować następująco:

- rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich polegająca na modernizacji i rozwoju baz przetwórstwa w sąsiedztwie rynków surowcowych, intensyfikacja i preferowanie gospodarstw farmerskich
- rozwój turystyki poprzez stworzenie bazy turystycznej
- rozbudowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej i poprawy jakości życia mieszkańców, budowa scentralizowanych systemów kanalizacji w miejscowościach
- rozwój infrastruktury społecznej i tworzenie dla wszechstronnego rozwoju osobistego mieszkańców, dzięki efektywnemu zarządzaniu sprawami lokalnymi
- turystyczne zagospodarowanie szlaku wodnego Nurca i tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki

Przyjęta polityka przestrzenna w gminie koncentruje się na, w związku z alokacją przestrzenną inwestycji celu publicznego (w rozumieniu przepisów art. 2 pkt.5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, na kształtowaniu się takich elementów struktury zagospodarowania przestrzennego jak:

- obszary zabudowanych wiejskich jednostek osadniczych przeznaczone do kontynuacji i uzupełnień zabudowy – obejmuje tereny zainwestowane wraz z rezerwami przestrzennymi, które umożliwiają dalszy rozwój zabudowy poprzez kontynuację dotychczasowej struktury urbanistycznej
- obszary wskazane na cele rozwoju zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej i produkcyjno – usługowej – obejmuje tereny niezainwestowane lub zainwestowane w niewielkim stopniu, tereny te przeznaczone są do rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz usługowej o niewielkim stopniu uciążliwości dla środowiska
- obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych – przeznaczenie postulowanych terenów na cele budowlane związane z budową i eksploatacją elektrowni wiatrowych, rozbudowa systemu elektroenergetycznego
- obszary rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Podział wyżej wymienionych obszarów ustalono w oparciu o:

- stan i alokację przestrzenną zainwestowania
- analizę procesów społeczno – gospodarczych
- wartości i zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego

2 Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów

2.1 Kształtowanie struktury przestrzennego zagospodarowania gminy

Gmina Klukowo jest gminą typową wiejską o charakterze rolniczym. W układzie funkcjonalno – przestrzennym województwa podlaskiego gminę zaliczono do obszaru zachodniego z dominującą funkcją jaką jest rolnictwo. Obszar posiada dobre warunki przyrodnicze i ekonomiczno – organizacyjne do dalszego rozwoju rolnictwa. W południowej części gminy nad rzeką Nurzec istnieją dobre warunki rozwoju funkcji turystycznych.

Kierunki rozwoju na terenie gminy powinny zmierzać do utrzymania funkcji rolniczej jako dominującej. W mniejszym stopniu liczącą będzie dalsza restrukturyzacja przestrzeni rolniczych na cele działalności pozarolniczej.

Na strukturę funkcjonalno – przestrzenną gminy składają się główne ośrodki aktywności gospodarczej i osadniczej w gminie oraz pozostałe jednostki osadnicze, stanowiące elementy obszaru aktywności gospodarczej w strukturze zagospodarowania przestrzennego. Delimitacji polegającej na określeniu kształtowania się struktury zagospodarowania przestrzennego gminy dokonano na podstawie analizy uwarunkowań oraz istniejącego zainwestowania poszczególnych jednostek między innymi w zakresie procesów gospodarczych i społecznych, walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz dostępności komunikacyjnej.

2.2 Kierunki zagospodarowania przestrzennego

2.2.1 Obszary zabudowanych jednostek osadniczych wskazanych do kontynuacji i uzupełnień zabudowy

Głównymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego oprócz kontynuacji i uzupełnień zabudowy będą między innymi:

- wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej, w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej
- utrzymanie układów zabudowy wsi, w tym ochrona cennych układów ruralistycznych

- wykreowanie przestrzeni publicznych, w tym placów zabaw, placów sportowych, miejsc wypoczynku i zieleni urządzonej
- zwiększanie i poprawa jakości i dostępności usług podstawowej obsługi mieszkańców

2.2.2 Obszary wskazane na cele rozwoju funkcji mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych i produkcyjno – usługowych

W omawianych obszarach do podstawowych kierunków zagospodarowania przestrzennego będą należeć rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i zagrodowego. Do uzupełniających kierunków zaliczono:

- rozwój zabudowy usługowej
- rozwój działalności gospodarczych rolniczych i nierolniczych

Ponadto ustalono:

- ograniczenie lokalizacji inwestycji mogących znacząco negatywnie wpływać na środowisko
- zapewnienie obsługi komunikacyjnej terenu przeznaczonego pod zabudowę
- uzupełnienie działalności gospodarczych oraz usług o znaczeniu gminnym
- uzbrojenie terenu w urządzenia infrastruktury technicznej, w tym przede wszystkim zapewnienie dostępu do energii elektrycznej, wodociągu i systemu kanalizacji sanitarnej,
- utrzymanie kompozycji zabudowy wsi

Szczegółowe ustalenia dotyczące zagospodarowania i przeznaczenia terenu w strefach osadnictwa będą określały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenach położonych poza obszarami wskazanymi w studium pod rozwój osadnictwa, istnieje możliwość lokalizacji różnych form rekreacji, związanych z aktywnym wypoczynkiem (tereny jeździeckie, pola golfowe, ścieżki rowerowe itp.). Studium wprowadza możliwość lokalizacji , budynków i obiektów gospodarczych dla potrzeb produkcji rolnej i przetwórstwa rolnego z uwzględnieniem przepisów dotyczących ochrony środowiska.

2.2.3 Obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych

Studium wyznacza potencjalne obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych. Obszary te zostały wyznaczone na podstawie uwarunkowań środowiskowych i fizjograficznych, w tym

granic obszarów chronionych na podstawie przepisów dotyczących ochrony przyrody, środowiska i w oparciu o badania siły i kierunku wiejących wiatrów. Lokalizacja farm wiatrowych wymaga szczegółowych badań wpływu inwestycji na środowisko i zgodnie z przepisami odrębnymi może być koniecznym sporządzenie ocen oddziaływania na środowisko, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W studium proponuje się zachować bezpieczne odległości od projektowanych siłowni wiatrowych do najbliższej zabudowy na poziomie określonym przez właściwe przepisy i specjalistyczne opracowania wykonane na potrzeby konkretnej inwestycji. Na terenach lokalizacji elektrowni wiatrowych można wytwarzać energię elektryczną z innych odnawialnych źródeł energii.

2.2.4 Obszary rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej

Obszary rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej wyznacza się nad rzeką Nurzec, obszary położone wśród kompleksów leśnych w kierunku północno – zachodnim od Klukowa, tereny położone między drogą powiatową Kaplań – Klukowo, a drogą gminną nr 108083, tereny położone w kierunku południowym od miejscowości Kostry – Podsędkowięta w sąsiedztwie drogi gminnej 108086 i kompleksów leśnych.

Dla obszaru rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej ustala się:

- lokalizację usług zorientowanych na obsługę turystyczno – wypoczynkową funkcji
- wprowadzenie zabudowy letniskowej
- porządkowanie, wymiana i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego
- wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej, w tym urządzenia służące gospodarce wodno - ściekowej

Ponadto na terenach rozwoju zabudowy turystyczno – rekreacyjnej można wyznaczyć ścieżki piesze, rowerowe czy konne. Lokalizacja ścieżek rowerowych, pieszych czy konnych powinna obejmować w głównej mierze obszary położone nad rzeką Nurzec jako szlak turystyczny.

2.2.5 Tereny górnicze oraz udokumentowane złoża kopalin

Tereny górnicze oraz udokumentowane złoża kopalin wskazane są do wydobycia na podstawie przepisów odrębnych.

2.3 Wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenu

Stosuje się następujące wskaźniki zabudowy i zasady zagospodarowania terenu:

- wprowadza się możliwość zabudowy po granicy działek – dotyczy głównie zabudowy zagrodowej
- minimalna wielkość działki budowlanej dla budynku wolnostojącego w zabudowie mieszkaniowej, mieszkaniowo – zagrodowej i mieszkaniowo – usługowej – 1 000 m²
- minimalna wielkość działki budowlanej dla budynku rekreacji indywidualnej – 1 500m²
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do działki budowlanej
  - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 40 %
  - dla zabudowy rekreacyjnej – 60 %
  - dla zabudowy usługowej – 25 %
  - dla zabudowy produkcyjno – usługowej – 15 %
- optymalny udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki budowlanej
  - dla zabudowy mieszkaniowej – 30 %
  - dla zabudowy usługowej – 45 %
  - dla zabudowy rekreacyjnej – 25 %
- miejsce parkingowe
  - dla zabudowy mieszkaniowej – minimum 1 miejsce parkingowe dla każdej działki
  - dla zabudowy usługowej lub produkcyjno – usługowej - zapewnienie 25 miejsc parkingowych na 1000 m² powierzchni użytkowej
- maksymalna wysokość zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej: dwie kondygnacje nadziemne
- zadaszenia zabudowy: głównie dachy dwuspadowe, nachylenie połaci dachowych od 30 do 40 stopni
- lokalizacja obszarów działalności produkcyjno – usługowej – w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej, odległości są uzależnione od rodzaju prowadzonej działalności i warunków terenowych

2.4 Tereny wskazane do objęcia zakazem i ograniczeniami zabudowy i zagospodarowania na podstawie przepisów odrębnych

Wskazano następujące ograniczenia w lokalizacji zabudowy:

- przez teren gminy Klukowo przebiegają linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV i 400 kV; dla obu wyznacza się pas technologiczny o szerokości odpowiednio 30 m (po 15 m w obie strony od osi linii) – w przypadku linii 110 kV, zaś dla linii 400 kV pas technologiczny o szerokości 80 m (po 40 m w obie strony od osi linii); w pasie technologicznym linii nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi (w indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na warunkach przez siebie określonych), nie należy sadzić roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6,5 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron); teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii; zalesiania terenów rolnych w pasie technologicznym mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów; lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczno – pożarowe, stacji paliw i stref ochronnych wybuchem oraz farm wiatrowych w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnienia z właścicielem linii
- w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych postuluje się o zachowanie bezpiecznych odległości siłowni wiatrowych od najbliższej zabudowy (około 500 m)
- w przypadku sieci gazowych należy przewidzieć rezerwę terenu pod trasę gazociągu dystrybucyjnego, gdzie powinny być wyznaczone strefy kontrolowane dla gazociągu średniego i niskiego ciśnienia, których linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu; należy przewidzieć lokalizację sieci gazowej w pasie chodnika lub zieleni, zakaz lokalizacji gazociągu w pasie jezdni oraz na działkach prywatnych; w przypadku planowanej budowy sieci tranzytowej postuluje się o zachowanie strefy ochronnej stosownie do przepisów dotyczących warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe
- zakaz zabudowy na terenach przeznaczonych w studium pod elektrownie wiatrowe oraz w odległości wynikającej z przepisów odrębnych do w/w urządzeń

- grunty, które stanowią użytki klas I – III oraz grunty rolne wytworzone w z gleb pochodzenia organicznego i torowisk nie przeznaczone w studium pod zabudowę, z wyjątkiem zabudowy zagrodowej (stosownie do przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych)
- grunty stanowiące użytki leśne – stosownie do przepisów o lasach
- z tytułu przepisów drogowych obowiązuje zakaz zabudowy budynkami mieszkalnymi w odległości określonej w tych przepisach
- stosownie do przepisów o cmentarzach, należy określić pasy izolujące teren cmentarny od innych terenów, a w szczególności terenów mieszkaniowych, odległości cmentarza od źródeł ujęcia wody i wymagania co do poziomu wód gruntowych na terenach przeznaczonych pod cmentarze i dla obiektów związanych z produkcją i przechowywaniem żywności
- w odniesieniu do terenów górniczych na podstawie przepisów ustawy Prawo Geologiczne i Górnicze ustala się pewne ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy, z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalni, zgodnie z warunkami określonymi w projekcie zagospodarowania złoża i decyzji koncesyjnej, dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją powinny być wyznaczone pasy ochronne; dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją postuluje się o wyznaczenie pasów ochronnych i zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych
- zmiany zasad zagospodarowania przestrzennego zmeliorowanych terenów rolniczych powinny być uzgadnianie z ich właścicielem lub zarządcą
- proponuje się ograniczenia dla terenów dolin rzecznych, strumieni i jezior, korytarzy ekologicznych, o ile studium nie wskazuje inaczej; zabrania się grodzenia nieruchomości stosownie do przepisów ustawy prawo wodne; na obszarach tych istnieje możliwość lokalizacji systemów infrastruktury technicznej i komunikacyjnych, na terenach proponowanych do ograniczenia zabudowy i wyłączonych spod zabudowy istnieje możliwość lokalizacji inwestycji celu publicznego – w uzasadnionych przypadkach.

3 Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

3.1 Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną z tytułu przepisów o ochronie przyrody

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Klukowo usytuowane są następujące pomniki przyrody:

- „Topola Biała” położona w Kuczynie
- „Topola Biała”, 3 sztuki, zlokalizowane w Żabińcu

W stosunku do wyżej wymienionych pomników przyrody ustala się następujące zakazy (wynikające z przepisów o ochronie przyrody):

- niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych

Zakazy te nie dotyczą:

- prac wykonawczych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody
- realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody
- zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa
- likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych

3.2 Obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody na podstawie przepisów odrębnych

Na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych, użytki I – III klasy bonitacyjnej wskazane są do użytkowania rolniczego. Zmiana przeznaczenia w uzasadnionych przypadkach może nastąpić za zgodą właściwych organów takich jak wojewoda, minister ds. rolnictwa. Zmiana przeznaczenia dotyczy obszaru zwartej powierzchni powyżej 0,5 ha.

Lasy ochronne podlegają ochronie na podstawie przepisów ustawy o lasach. W lasach ochronnych zabrania się prowadzenia gospodarki leśnej na ich obszarze.

W przypadku udokumentowanych złóż kopalin z koncesją zezwalającą na eksploatację, obowiązuje ochrona przed trwałym zainwestowaniem oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

3.3 Lokalne wartości środowiska przyrodniczego

Ochrona sfery biotycznej

- traktowanie lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej i krajobrazu gminy
- prowadzenie polityki zalesienia najsłabszych gruntów (zwłaszcza w strefach przyleśnych)

- ochrona lasów przed zmianą sposobów użytkowania i nadmierną penetracją (głównie rekreacyjną)
- kształtowanie granicy polno-leśnej, polegające na jej wyrównywaniu na styku las-pole, na pozostałych obszarach najczęściej na styku las-łąka wskazane jest pozostawienie rozczłonkowanej granicy lasu oraz enklaw niezalesionych i polan śródleśnych
- ochrona zespołów parkowych i drzew przydrożnych

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

- ochrona czystości rzeki Nurzec (rekultywacja wód),
- poprawa stanu technicznego i konserwacja cieków wodnych, tworzenie stref ochronnych wzdłuż cieków,
- budowa lokalnego systemu kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków,
- usprawnienie istniejących systemów melioracji wodnych i modernizacji lub regulacji cieków jako część składowa procesu poprawiania i rozwijania infrastruktury związanej z rolnictwem
- doskonalenie inwentaryzacji oraz likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych
- modernizacja technologii uzdatniania wody do picia,
- modernizacja ujęć wody,
- budowa nowych oczyszczalni ścieków i modernizacja istniejących,
- zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych

Ochrona gleb

- rygorystyczny obowiązek ochrony gruntów o najwyższych walorach agroekologicznych przed zmianą sposobu ich użytkowania (klasy bonitacyjne od II do IV), nieużytki rolnicze, gleby najsłabsze (V i VI klasa) o ile nie są użytkowane rolniczo przeznaczyć do zalesienia
- przy znacznym zakwaszeniu gleb uznaje się za wskazane zintensyfikowanie procesu ich wapnowania (jest to podstawowym czynnikiem przywracania walorów agroekologicznych metod produkcji)
- tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa intensywnego na obszarach o najwyższej jakości przestrzeni produkcyjnej
- zachowanie istniejącego zadrzewienia śródpolnego oraz propagowanie nowych nasadzeń na poboczach dróg, składowiskach odpadów i wokół budynków

Ochrona powierzchni ziemi

- eksploatacja złóż winna być zgodna z wymogami ochrony środowiska naturalnego
- rekultywację leśną złóż wyeksploatowanych i sukcesywną rekultywację leśną złóż eksploatowanych
- zorganizowanie systemu segregacji i wiejskich punktów odbioru odpadów komunalnych
- likwidacja dzikich wysypisk śmieci
- budowa jazów na rzece Nurzec, w celu powstrzymania erozji dennej i bocznej

Ochrona powietrza

- dążyć do budowy systemu gazociągu, celem uzyskania gazu jako paliwa ekologicznego
- modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą wyposażone w automatyczną regulację procesów spalania podnoszących wydajność cieplną źródła
- budowa i modernizacja istniejących instalacji oczyszczających gazy odlotowe

Ochrona klimatu akustycznego

- przestrzeganie zasad lokalizacji zabudowy mieszkaniowej od układów komunikacyjnych,
- lokalizacja zakładów produkcyjnych uciążliwych w odpowiedniej odległości od zabudowy mieszkaniowej,
- tworzenie pasów ochronnych zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych,
- poprawa stanu nawierzchni dróg,
- monitoring hałasu

Ochrona przyrody i krajobrazu

- respektowanie przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych
- wprowadzenie do rejestru użytków ekologicznych oraz objęcie ochroną szczególnie cennych zespołów roślinnych
- eliminację istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych w celu doprowadzenia czystości wód powierzchniowych przynajmniej II klasy czystości. Wymaga to: odprowadzenia większości ścieków komunalnych do systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, wprowadzenia zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, bieżącej konserwacji (odczyszczania brzegów, zapewnienia

drożności) rowów melioracyjnych, wprowadzenia dolesień głównie lasami mieszanymi o bogatym podszyciu leśnym pozwalającym na magazynowanie większej ilości wody, wprowadzenia zadrzewień o płytkim i rozległym systemie korzeniowym, co powoduje powstanie barier biogeochemicznych

- pielęgnacji istniejących elementów zieleni oraz wprowadzenie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew i krzewów) spełniających także rolę wiatrochronną – usytuowanych równolegle do osi korytarzy i ciągów ekologicznych oraz wokół obniżen wysoczyznowych tzw. oczek wodnych
- eliminacji istniejących barier ekologicznych, obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska, ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budując odpowiedniej szerokości przepusty na ciekach (mostki), drogach; w przypadku lokalizacji większych obiektów kubaturowych usytuowanie ich wzdłuż osi korytarzy i ciągów ekologicznych
- zachowanie i wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, w tym renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk
- usuwanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń w celu zachowania różnorodności biologicznej
- inwentaryzacja zdegradowanych systemów wodno-błotnych oraz opracowanie programów ich renaturalizacji
- ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych
- rozwój rolnictwa ekologicznego
- rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych
- monitoring ruchu turystycznego szczególnie w obszarze dobrze zachowanego krajobrazu dolin rzecznych

4 Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Obiekty wpisane do rejestru zabytków ujęto w poniższej tabeli.

Tabela 1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Klukowo

Miejscowość	Obiekt	Data wpisu
Gródek	zespół dworski - dwór, drewn., XIX/XX w. - spichlerz, mur., pocz. XX w. - 2 obory, mur., pocz. XX w.	26.03.1987
Klukowo	kościół par. p.w. św. Józefa, 1835	05.02.1971
	3 groby historyczne na cmentarzu rzym.-kat, 1939	21.11.1987
Kostrzy - Podsędkowięta	cmentarz wojenny z I wojny światowej	25.02.1987
Kuczyn	zespół kościoła par. p.w. Zmartwychwstania Pańskiego, 4 ćw. XIX: - kościół, mur., 1893 r. - kostnica, mur., k. XIX w. - plebania, mur., 1896 r.	23.03.1987
	10 nagrobków na cmentarzu przykościelnym	30.06.1990
	nagrobki na cmentarzu rzym.-kat.	21.11.1987
Lubowicz – Byzie	cmentarz wojenny z I wojny światowej	23.02.1987
Wyszonki Kościelne	kościół par. p.w. Narodzenia NMP, 1904 – 1912, mur.	21.12.1998
	6 nagrobków na cmentarzu rzym.-kat., k. XIX - 1939	21.11.1987

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, Delegatura w Łomży.

Tabela 2 Wykaz cmentarzy ujętych w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Data wpisu
1	Klukowo	Cmentarz rzymskokatolicki – groby o znaczeniu historycznym	21.11.1987 r.
2	Kuczyn	Cmentarz przykościelny – nagrobki	30.06.1990 r.
3	Lubowicz – Byzie	Cmentarz z okresu I wojny światowej	23.02.1987 r.
4	Kostry – Podsędkowięta	Cmentarz z okresu I wojny światowej	25.02.1987 r.
5	Wyszonki Kościelne	Cmentarz rzymskokatolicki - nagrobki	21.11.1987 r.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, Delegatura w Łomży.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie konserwatorskiej na podstawie przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568).

Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wymóg uzyskania pozwolenia dotyczy również kwestii dokonywania podziałów zabytków, zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku, prowadzenia badań archeologicznych i architektonicznych oraz podejmowania innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku.

W odniesieniu do ujętych w rejestrze zabytków zespołów parkowo – dworskich obowiązują następujące zasady ochrony:

- zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół, podporządkowanie zakresu i formy modernizacji technicznej zabudowy dworskiej, zmierzającej do podniesienia standardu użytkowego, wartości zabytkowej poszczególnych obiektów i całego założenia
- zachowanie integralności zespołu, co oznacza zakaz dzielenia założenia na części i ich sprzedaży/dzierżawy różnym właścicielom
- zachowanie historycznej dyspozycji funkcjonalno – przestrzennej założenia (podział na część mieszkalno – reprezentacyjną i rekreacyjną oraz na część gospodarczą), zachowanie historycznego rozplanowania założenia, układu komunikacyjnego, osi

kompozycyjnych i widokowych, ukształtowania terenu (tarasy, wały), cieków i zbiorników wodnych

- zachowanie i restauracja kompozycji zieleni; zachowanie, pielęgnacja i konserwacja zachowanego starodrzewu; utrzymanie i pielęgnacja materiału roślinnego
- usunięcie elementów zniekształcających i obniżających wartość zabytkową zespołu; wzbogacenie kompozycji o nowe elementy krajobrazowe podnoszące elementy estetyczne terenu i dostosowanie do historycznej kompozycji zespołu
- wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie jakichkolwiek działań (robót budowlanych, prac konserwatorskich i innych) przy obiektach podworskich oraz pozostałych położonych w granicach ochrony konserwatorskiej zespołu, na terenie zespołu oraz w jego otoczeniu bez uprzedniego uzgodnienia ich z wojewódzkim konserwatorem zabytków i uzyskania stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków

4.2 Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków ujęto w poniższej tabeli.

Tabela 3 Obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Uwagi
1	Gródek	Zespół dworski - dwór, drewniany, XIX/XX w. - spichlerz, murowany, początek XX w. - 2 obory, murowane, początek XX w.	Rejestr
2		Dom nr 20, drewniany, koniec XIX w.	
3	Klukowo	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Józefa: - kościół, murowany, 1835 r. - dzwonnica, drewniana, 1920 r. - plebania, murowana, 1932 – 1936	Rejestr – kościół
4		Pozostałości zespołu dworsko – parkowego: - gorzelnia, murowana, początek XX w.	
5	Kuczyn	Kapliczka, murowana, XIX w.	Rejestr
6		Zespół kościoła parafialnego p.w. Zmartwychwstania Pańskiego - kościół, murowany, 1893 r. - kostnica, murowana, k. XIX w. - plebania, murowana, 1896 r.	
7	Stare Kostry	Krzyż przydrożny, 1891 r.	
8	Kostry – Podsędkowięta	Kapliczka, murowana, początek XX w.	
9	Lubowicz – Kąty	Krzyż przydrożny, 1914 r.	
10	Malinowo	Krzyż przydrożny, 1891 r.	
11	Piętki – Gręzki	Zagroda nr 14: - dom, drewniany, 1924 r. - stodoła, drewniana, początek XX w.	
12		Dom nr 31, drewniana, początek XX w.	
13	Piętki – Szeligi	Krzyż przydrożny, 1891 r.	
14	Piętki – Żebry	Kapliczka, murowana, lata 20-te XX w.	
15	Sobolewo	Kapliczka, murowana, lata 20-te XX w.	
16	Usza Mała	Dom nr 5, drewniany, początek XX w.	
17	Wyszonki Kościelne	Zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP: - kościół, murowany, 1904 – 1912 r.	Rejestr - kościół

		- plebania, drewniana, ok.1880 r. - ogrodzenie, murowane, początek XX w.	
18		Kaplica cmentarna, murowana, początek XX w.	
19	Wyszonki – Wojciechy	Pozostałości założenia dworsko – ogrodowego: - aleja dojazdowa, kasztanowa	
20		- szpaler	
21	Wyszonki – Wypychy	Kapliczka, murowana, 1928 r.	
22	Żebry Wielkie	Dom nr 11, drewniany, XIX/XX w.	
		Zagroda nr 12 - dom, drewniany, ok.1888 r. - obora i stajnia, drewniany, XIX/XX w. - chlew, drewniany, 1890 r. - stodoła, drewniana, 1890 r. - spichlerz, drewniany, ok. 1890 r.	
23			
24		Dom nr 27, drewniany, 1885 r.	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku Delegatura w Łomży.

W odniesieniu do zabytków znajdujących się w ewidencji, przedmiotem ochrony jest przede wszystkim zewnętrzny wygląd budynków tj. ukształtowanie bryły, opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny) oraz inne elementy decydujące o zachowaniu ich historycznego charakteru m.in. wykończenie ścian zewnętrznych, pokrycie dachu. Prace przy tychże obiektach, przede wszystkim te mające wpływ na ich wygląd zewnętrzny, mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Rozbiórka może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania), po uzgodnieniu jej z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

4.3 Stanowiska archeologiczne

W poniższej tabeli wykazano następujące stanowiska archeologiczne.

Tabela 4 Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Klukowo.

L.p.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1	Gródek	46 – 81	1	Osada, cmentarzysko	Epoka brązu – okres rzymski
2	Gródek	46 – 81	2	Grodzisko	Wczesne średniowiecze
3	Gródek	46 – 81	3	Osada, ślady osadnicze, punkty osadnicze	Epoka brązu – późne średniowiecze
4	Gródek	46 – 81	4	Osada	Wczesne średniowiecze
5	Gródek	46 – 81	8	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny

6	Gródek	46 – 81	9	Osada, ślady osadnicze	Epoka żelaza – okres nowożytny
7	Gródek	46 – 81	10	Osada, punkt osadniczy	Średniowiecze – okres nowożytny
8	Gródek	46 – 81	11	Osada, ślady osadnicze	Epoka brązu – okres nowożytny
9	Gródek	46 – 81	12	ślady osadnicze	Epoka kamienia – średniowiecze
10	Gródek	46 – 81	13	Osada, ślady osadnicze	Pradzieje
11	Gródek	46 – 81	14	Osada, ślady osadnicze	Neolit – okres nowożytny
12	Gródek	46 – 81	15	Osada, ślady osadnicze	Epoka brązu – okres nowożytny
13	Gródek	46 – 81	16	Punkty osadnicze	Okres rzymski – okres nowożytny
14	Gródek	46 – 81	17	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
15	Gródek	46 – 81	18	Osada, ślady osadnicze	Okres rzymski – okres nowożytny
16	Gródek	46 – 81	19	Osada, ślad osadniczy	Pradzieje – średniowiecze
17	Gródek	46 – 81	20	Cmentarzysko, osada, ślady osadnicze	Epoka brązu – okres nowożytny
18	Gródek	46 – 81	21	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – wczesne średniowiecze
19	Gródek	46 – 81	22	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
20	Gródek	46 – 81	31	Punkt osadniczy, osada typu wiejskiego	Średniowiecze – okres nowożytny
21	Gródek	46 - 81	32	Ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka żelaza
22	Gródek	46 – 81	33	Ślad osadniczy	Epoka

					kamienia – epoka żelaza
23	Gródek	46 – 81	34	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
24	Gródek	46 – 81	35	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
25	Gródek	46 – 81	36	Osady, ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
26	Gródek	46 – 81	37	Osady	Epoka brązu – wczesne średniowiecze
27	Gródek	46 – 81	38	Ślad osadniczy	Pradzieje
28	Gródek	46 – 81	39	Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze
29	Gródek	46 – 81	40	Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze
30	Gródek	46 - 81	93	Ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
31	Gródek	46 - 81	94	Ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
32	Kostry – Podsędkowięta	46 - 81	65	Ślady osadnicze	Okres rzymski – okres nowożytny
33	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	66	Osada typu wiejskiego (dwór)	XVII w.
34	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	67	Osada, ślad osadniczy	Średniowiecze – okres nowożytny
35	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	68	Ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
36	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	69	Osada, ślady osadnicze	Wczesne średniowiecze – nowożytność
37	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	70	Ślady osadnicze	Pradzieje – średniowiecze
38	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	71	Ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
39	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	72	Ślady osadnicze	średniowiecze –

					nowożytność
40	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	73	Ślady osadnicze	Mezolit - okres nowożytny
41	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	74	Ślad osadniczy	Epoka żelaza
42	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	75	Ślad osadniczy	Pradzieje
43	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	76	Ślad osadniczy	Pradzieje
44	Kostry – Podsędkowięta	46 – 81	77	Punkt osadniczy	Okres nowożytny
45	Kuczyn	46 – 81	6	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
46	Lubowicz Wielki	46 – 81	32	Ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka żelaza
47	Lubowicz Wielki	46 – 81	78	Ślady osadnicze	Wczesne średniowiecze – okres nowożytny
48	Lubowicz Wielki	46 – 81	79	Ślady osadnicze	Epoka brązu – wczesne średniowiecze
49	Lubowicz Wielki	46 – 81	80	Osada, ślady osadnicze	Neolit – okres nowożytny
50	Lubowicz Wielki	46 – 81	81	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
51	Lubowicz Wielki	46 – 81	82	Osada, ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
52	Lubowicz Wielki	46 – 81	83	Ślady osadnicze	Średniowiecze
53	Lubowicz Wielki	46 – 81	84	Ślady osadnicze	Średniowiecze
54	Lubowicz Wielki	46 – 81	85	Ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
55	Lubowicz Wielki	46 – 81	86	Ślady osadnicze	Wczesne średniowiecze – okres nowożytny
56	Lubowicz Wielki	46 – 81	87	Ślady osadnicze	Średniowiecze
57	Lubowicz Wielki	46 – 81	88	Ślady osadnicze	Epoka kamienia –

					okres rzymski
58	Lubowicz Wielki	46 – 81	89	Osada, ślad osadniczy	-
59	Lubowicz Wielki	46 – 81	90	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze
60	Lubowicz Wielki	46 – 81	91	Ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
61	Lubowicz Wielki	46 – 81	92	Osada, ślad osadniczy	średniowiecze – nowożytność
62	Lubowicz – Byzie	45 - 81	7	Ślad osadnictwa	Mezolit – epoka żelaza
63	Piętki – Basie	45 – 81	9	Huta żelaza	Okres nowożytny
64	Piętki – Basie	45 – 81	10	Ślad osadniczy	Mezolit – epoka żelaza
65	Piętki – Basie	45 – 81	17	Osada, ślad osadniczy	Mezolit – okres nowożytny
66	Piętki – Gręzki	45 – 81	15	Ślady osadnicze	Mezolit – okres nowożytny
67	Piętki – Gręzki	45 – 81	16	Osada, ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze – okres nowożytny
68	Stare Kostry	45 – 81	8	Osada, ślady osadnicze	Mezolit – okres nowożytny
69	Wyszonki – Włosty	45 – 81	1	Ślady osadnicze, osada	Mezolit – okres nowożytny
70	Wyszonki – Włosty	45 – 81	2	Ślad osadniczy	Mezolit – epoka żelaza
71	Wyszonki – Włosty	45 – 81	3	Ślad osadniczy	Mezolit – epoka żelaza
72	Wyszonki – Błonie	46 - 81	50	Ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka żelaza
73	Wyszonki – Nagórki	46 – 81	51	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres nowożytny
74	Wyszonki – Nagórki	46 – 81	52	Ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
75	Wyszonki – Nagórki	46 – 81	53	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres

					nowożytny
76	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	54	Ślady osadnicze	Mezolit – średniowiecze
77	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	55	Osada, ślady osadnicze	Pradzieje – okres rzymski
78	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	56	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – okres rzymski
79	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	57	Osada, ślady osadnicze	Okres rzymski – okres nowożytny
80	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	58	Osada, ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
81	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	59	Punkt osadniczy	Epoka kamienia
82	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	60	Osada, ślady osadnicze	Neolit – okres nowożytny
83	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	61	Ślad osadniczy	Wczesne średniowiecze
84	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	62	Ślady osadnicze	Średniowiecze – okres nowożytny
85	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	63	Ślady osadnicze	Okres rzymski – okres nowożytny
86	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	64	Osada, ślad osadniczy	Neolit – średniowiecze
87	Wyszonki – Wypychy	46 – 81	65	Ślad osadniczy	Okres rzymski – okres nowożytny
88	Żabiniec	44 - 80	3	Ślad osadniczy	Średniowiecze

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Klukowo.

Stanowiska należy objąć ochroną w granicach określonych na podstawie ewidencji AZP. W zasadzie tereny, na których stwierdzono występowanie stanowisk archeologicznych powinny pozostać otwarte niezabudowane.

Ewentualna zmiana zagospodarowania tych terenów winna być poprzedzona badaniami archeologicznymi, których wyniki zadecydują o dopuszczalnym zakresie działalności inwestycyjnej. Na prowadzenie badań archeologicznych wymagane jest uzyskanie pozwolenia konserwatora zabytków.

4.4 Strefy ochrony konserwatorskiej

W gminie Klukowo strefy ochrony konserwatorskiej dotyczą następujących lokalizacji:

- Gródek – zespół dworski obejmujący dwór drewniany z przełomu XIX/XX w., spichlerz murowany z początku XX w., 2 obory murowane z początku XX w. oraz pozostałości parku; granice obejmują działki 423/1, 423/2 i 423/21
- Klukowo – cmentarz rzymskokatolicki – groby o znaczeniu historycznym; granice ochrony obejmują działkę 196c (w granicach muru cmentarnego)
- Kuczyn – cmentarz przykościelny – nagrobki w zespole kościoła parafialnego p.w. Zmartwychwstania Pańskiego – granice ochrony obejmują działkę nr 453a oraz część działki 453
- Kostry – Podsędkowięta – cmentarz z okresu I wojny światowej, granice ochrony obejmują część działki nr 580
- Lubowicz – Byzie – cmentarz z okresu I wojny światowej, granice ochrony obejmują działkę nr 23
- Wyszonki Kościelne – kościół murowany z lat 1904 – 1912 w zespole kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP, granice ochrony obejmują działkę nr 35a; cmentarz rzymskokatolicki – nagrobki, granice ochrony obejmują część działki nr 26

Ponadto ustalono wskazania, dla których obszarów lub obiektów zabytkowych należy strefy ochrony wyznaczyć. Są to:

- Strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca zespół kościoł parafialnego p.w. św. Józefa w Klukowie, obejmującą kościół murowany z 1835 r., dzwonnice drewnianą z 1920 r. i plebanię murowaną z lat 1932 – 1936 r.
- Strefa ochrony konserwatorskiej zachowanych elementów zabytkowych cmentarza rzymskokatolickiego w Wyszonkach Kościelnych, obejmującego cały cmentarz w granicach ogrodzenia – działką nr 26

Strefy te powinny być ustalane stosownie do potrzeb i rangi wartości chronionych tych obiektów oraz ich przestrzennie identyfikowalnych zespołów.

4.5 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Ochrona cmentarzy

W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy ustala się:

- zachowanie i restauracja zabytkowych elementów cmentarza (ogrodzenie, bramy, kaplice itd.), w tym historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (układ kwater i mogił)
- zachowanie i konserwacja zieleni, stanowiącej element cmentarza
- zachowanie i konserwacja zabytkowych krzyży, nagrobków oraz innych elementów małej architektury, systematyczne przeprowadzanie prac porządkowych na mogiłach i cmentarzach wojennych
- usuwanie elementów mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza (np. samosiewy, dziki wysypiska śmieci)
- zakaz lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarzy działalności, która mogłaby przyczynić się do obniżenia ich wartości zabytkowej oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz
- wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac związanych z konserwacją i restauracją cmentarza i jego elementów

Ochrona parków

W obrębie parków obowiązuje ochrona układu przestrzennego historycznego, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury. Wszelkie prace prowadzone w obrębie historycznych parków należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5 Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

5.1 Sieć drogowa

Nadrzędny układ drogowy

Nadrzędny układ drogowy w gminie tworzyć będą drogi powiatowe.

Tabela 5 Wykaz dróg powiatowych w gminie Klukowo.

L.p.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg odcinka drogi w granicach administracyjnych gminy	Długość drogi [km]
1	2070B	Z, L	Piętki – Basie – Lubowicz Wielki – Gródek – do drogi powiatowej nr 2077B	5,45
2	2077B	Z	granica z gminą Szepietowo – Klukowo – Kuczyn – granice m. Ciechanowiec	15,59
3	2083B	Z	granica z gminą Boguty – Pianki – Kapłań – Klukowo	3,93
4	2085B	L	Klukowo – Łuniewo – Usza Mała – granica z gminą Ciechanowiec	8,55
5	2086B	L	Granica z gminą Szepietowo – Stare Warele – Wyszonki – Wojciechy – Wyszonki Kościelne	3,67
6	2087B	L	Klukowo – Wyszonki – Wypychy	7,21
7	2088B	L	Klukowo – Piętki – Basie	3,80
8	2089B	L	Wyszonki Kościelne – Wyszonki – Błonie	1,99
9	2090B	L	od drogi powiatowej nr 2070B – Kostry – Podsędkowięta – Wyszonki – Wypychy – Wyszonki – Kościelne	9,46

Źródło: Zarząd dróg powiatowych w Wysokiem Mazowieckiem. Stan na dzień 27.07.2009 r.

Za pośrednictwem dróg powiatowych istnieje możliwość powiązań komunikacyjnych z drogami krajowymi (drogi oznaczone numerami 63 i 66) i wojewódzkimi (droga oznaczona numerem 690) znajdującymi się poza obszarem gminy. Należy poprawić stan dróg powiatowych w gminie. Postuluje się zmianę kategorii drogi gminnej (droga od miejscowości Wyszonki – Błonie do granicy z gminą Rudka) na drogę powiatową.

Uzupełniający układ drogowy

Uzupełniający układ drogowy w gminie stanowią drogi gminne, które stanowią połączenia pomiędzy poszczególnymi drogami powiatowymi i prowadzą do obszarów położonych z dala od zwartej zabudowy.

Tabela 6 Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Klukowo.

Nr drogi	Przebieg drogi w granicach administracyjnych gminy
108061B	Luniewo Małe – granica z gminą Boguty – Pianki
108062B	Kuczyn – Malinowo
108063B	Kuczyn – Żebry Wielkie – granica z gminą Ciechanowiec
108064B	Luniewo Wielkie – Kapłań
108065B	od drogi powiatowej Klukowo – Wyszonki – Kościelne – Szepietowo (gmina Szepietowo) – Lubowicz – Kąty – Lubowicz – Byzie – Stare Kostry
108066B	Wyszonki – Kościelne – Wyszonki – Klukówek
108067B	Wyszonki – Kościelne – Stare Zalesie – Wyszonki – Wypychy – granica z gminą Rudka
108068B	Wyszonki Kościelne – Wyszonki – Nagórki
108069B	Kuczyn – Gródek
108070B	Piętki – Basie – Kostry – Śmiejki do drogi powiatowej Klukowo – Wyszonki Kościelne – Szepietowo
108071B	Żabiniec – Sobolewo
108072B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec przez wieś Trojanowo do drogi powiatowej Szepietowo - Ciechanowiec
108073B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec do wsi Trojanówek przez wieś i do drogi powiatowej Szepietowo - Ciechanowiec
108074B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec do Dzikowin
108075B	od drogi powiatowej Klukowo – Luniewo do drogi powiatowej Klukowo – Kapłań
108076B	Lubowicz – Kąty – Trojanówek
108077B	od drogi powiatowej Klukowo – Wojny Szuby przez wieś Piętki – Gręzki do drogi powiatowej Klukowo – Lubowicz Wielki

108078B	od drogi powiatowej Klukowo- Lubowicz Wielki przez wieś Piętki – Szeligi do drogi powiatowej Klukowo – Lubowicz Wielki
108079B	od drogi powiatowej Klukowo – Wyszonki Kościelne – Szepietowo do wsi Wyszonki – Włosty
108080B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec do wsi Klukowo – Kolonia
108081B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec do wsi Klukowo – Kolonia – do drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec
108082B	od drogi powiatowej Szepietowo – Ciechanowiec do drogi powiatowej Klukowo – Czyżew
108083B	od drogi powiatowej Klukowo – Łuniewo – Ciechanowiec do wsi Klukowo – Kolonia
108084B	od drogi powiatowej Wyszonki Kościelne – Mień przez wieś Wyszonki – Błonie do drogi gminnej łączącej Wyszonki Kościelne z miejscowością Wyszonki – Nagórki
108085B	od drogi powiatowej Ciechanowiec – Kuczyn – Lubowicz Wielki do wsi Piętki – Basie przez wieś Lubowicz Wielki (koło kolonistów) do Trojanówka
108086B	granica z gminą Ciechanowiec – Kostry – Podsędkowięta – Lubowicz Wielki – Janki – Wiktorzyn – Usza Wielka – granica z gminą Czyżew
108087B	Kostry – Podsędkowięta – Stare Kostry – Stare Warele
108088B	od drogi powiatowej Klukowo – Łuniewo Małe – Ciechanowiec przez wieś Usza Mała i do drogi powiatowej Klukowo – Łuniewo Małe – Ciechanowiec
108089B	od drogi powiatowej Klukowo – Łuniewo Małe – Ciechanowiec przez wieś Usza Wielka i do drogi powiatowej Klukowo – Łuniewo Małe – Ciechanowiec
108090B	do drogi powiatowej Ciechanowiec – Szepietowo do wsi Janki
108091B	droga od drogi powiatowej Nr 2070B – do wsi Kostry – Śmiejski
108092B	droga od drogi powiatowej Nr 2090B – Wyszonki – Klukówek – Kaliski – do granicy gminy Klukowo z gminą Szepietowo
Brak numeru	Droga z miejscowości Wyszonki – Błonie do granicy z gminą Rudka zlokalizowana na działce nr 259, wraz z mostem na rzece Nurzec

Źródło: Dane z Urzędu Gminy.

Drogi gminne wymagają remontów, modernizacji takich jak budowa nawierzchni bitumicznych, poprawa oznakowania zarówno pionowego jak i poziomego.

Ponadto w kwestii rozwoju sieci drogowej wskazano w studium następujące zasady:

- budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej należy lokalizować w odległościach zapewniających zachowanie, w zależności od przeznaczenia budynku, poziomu hałasu i wibracji określonego w przepisach dotyczących ochrony środowiska

- normatywne odległości pomiędzy węzłami i skrzyżowaniami należy projektować zgodnie z zachowaniem przepisów zawartych w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Wodnej z dnia 2.03.1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie

5.2 System zaopatrzenia w wodę

Gmina Klukowo wyposażona jest w sieć wodociągową. Obecnie na terenie gminy z sieci wodociągowej korzystają niemal wszyscy mieszkańcy. Poza zasięgiem sieci pozostają nieliczne gospodarstwa położone z dala od zwartej zabudowy. Zabudowania te są zlokalizowane we wsiach Kolonia Stare Kostry, Kolonia Kostry – Podsędkowięta i Gnaty – Soczewka. Należy doposażyć gospodarstwa znajdujące się z dala od zwartej zabudowy w sieć wodociągową.

5.3 Sieć kanalizacji sanitarnej

Gmina Klukowo jest bardzo słabo wyposażona w sieć kanalizacji sanitarnej. Połączenie do systemu kanalizacji sanitarnej posiadają jedynie mieszkańcy Trojanowa i Trojanówka. W obu miejscowościach znajdują się mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków. Oczyszczalnie te wymagają przebudowy, modernizacji poprzez zwiększenie przepustowości i wydajności.

Wymagane jest opracowanie gminnego systemu gospodarki ściekowej. Przepisy Prawa Wodnego z dnia 18 lipca 2001 r. wynikające m.in. z dyrektywy 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Art.43 prawa wodnego mówi, że aglomeracje o równoważonej liczbie mieszkańców powyżej 2 000 powinny być wyposażone w system kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

Na podstawie analizy gospodarki ściekowej zawartej w uwarunkowaniach niniejszego studium, należy podjąć działania zmierzające do poprawy infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy Klukowo, takie jak:

- budowa sieci kanalizacyjnej na obszarach o zwartej zabudowie
- rozwój indywidualnych systemów, przyzagrodowego oczyszczania ścieków w jednostkach osadniczych o rozproszonej przestrzennie zabudowie

- budowa nowej oczyszczalni ścieków w Klukowie, wyposażonej w nowoczesną infrastrukturę, charakteryzującą się wydajnością i przepustowością spełniającą wymogi oraz zapotrzebowanie
- objęcie systemem gospodarki ściekowej terenów wskazanych na cele rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku

5.4 Gazownictwo

Obecnie gmina nie jest zaopatrywana w gaz ziemny z sieci przesyłowej. Na terenie gminy planuje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia Wysokie Mazowieckie – Ciechanowiec – Perlejewo (DN 150) z odgałęzieniem do Czyżewa – Osady (DN 100) wraz ze stacją redukcyjną – pomiarową pierwszego stopnia, zlokalizowaną w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości Klukowo. Gazyfikacja przedmiotowego obszaru nastąpi jeśli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Ponadto ustala się w zakresie gazownictwa następujące wskazania:

- należy przewidzieć miejsce w pasie drogowym – w chodniku lub pasie zieleni – na lokalizację sieci gazowej w perspektywie gazyfikacji tego obszaru
- dla każdej z działek budowlanych lub budynku należy zapewnić możliwość przyłączenia do sieci gazowej

5.5 Elektroenergetyka

Przez teren gminy Klukowo przebiegają napowietrzne sieci elektroenergetyczne wysokiego napięcia: 110 kV Ciechanowiec – Wysokie Mazowieckie i 400 kV Miłosna – Narew. Dla sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia wyznaczono następujące pasy technologiczne:

- dla linii 400 kV – po 40 m po obu stronach od skrajnych przewodów linii
- dla linii 110 kV – po 15 m po obu stronach od skrajnych przewodów linii

Rozwój systemu energetycznego na terenie gminy Klukowo będzie przebiegał w oparciu o rozbudowę stanu istniejącego lub budowę nowych elementów infrastruktury. Na obszarze gminy zaplanowano:

- zwiększenie ilości stacji transformatorowych 15/0,4 kV
- budowę napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia zasilających wyżej wymienione stacje transformatorowe 15/0,4 kV

- rozbudowa systemu linii elektroenergetycznych niskiego napięcia
- budowa Głównych Punktów Zasilania w celu dopełnienia infrastruktury związanej z planowaną lokalizacją elektrowni wiatrowych

Dopuszcza się ewentualną budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej 400 kV Miłosna – Narew. Obecnie istniejąca linia elektroenergetyczna zostanie w takim przypadku poddana rozbiórce przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana w jej miejscu. Realizacja inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach.

Ostateczna ilość projektowanych stacji transformatorowych 15/0,4 kV, linii 15 kV i niskiego napięcia wyniknie z potrzeb opracowywanego terenu. Należy przewidzieć zasilanie projektowanych obiektów w energię elektryczną, rezerwując tereny pod projektowane linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe 15/0,4 kV. Szczegółowe dane dotyczące ilości i rodzaju urządzeń elektroenergetycznych niezbędnych do zasilania zostaną określone w warunkach przyłączenia, które będą wydawane podmiotom ubiegającym się o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej.

5.6 Energetyka wiatrowa

Na terenie gminy Klukowo istnieją warunki do lokalizacji elektrowni wiatrowych. Inwestycje te polegałyby na zainstalowaniu masztów do pomiarów wiatru, urządzeń pomiarowych i wszelkich urządzeń elektrowni wiatrowych jak fundamenty turbin, wieże, podstacje, transformatory, ogrodzenia, a także ułożenie kabli oraz budowę lub utwardzenie dróg dojazdowych.

W związku z planowaną lokalizacją jest konieczna rozbudowa systemu elektroenergetycznego, a w szczególności budowa GPZ 110 kV/15 kV. Ponadto należy zarezerwować teren pod planowaną linię 110 kV zasilającą stację z istniejącej linii 110 kV Wysokie Mazowieckie – Ciechanowiec. Przyłączenie elektrowni wiatrowych będzie mogło następować na podstawie warunków przyłączenia określonych przez operatora sieci dystrybucyjnej.

Szerokość pasa technicznego, wyznaczającego dopuszczalną odległość projektowanych turbin wiatrowych od istniejących sieci napowietrznych:

- dla linii 0,4 kV, linia 1 – torowa – 20 m, linia 2 – torowa – 25 m
- dla linii 15 kV, linia 1 – torowa – 25 m, linia 2 – torowa – 30 m

W przypadku linii wysokiego napięcia 110 kV i 400 kV wymagana odległość posadowienia elektrowni wiatrowej od skrajnego przewodu linii powinna być większa niż 3 średnice koła zataczanego przez łopaty siłowni wiatrowej. Wzdłuż tras linii średniego napięcia 15 kV należy wyznaczyć pasy technologiczne o szerokości 25 m, zaś wzdłuż linii niskiego napięcia o szerokości 20 m, w których podczas pracy siłowni wiatrowej nie może się znaleźć jakiegokolwiek element elektrowni wiatrowej (głównie łopata siłowni wiatrowej). Oś symetrii pasa technologicznego powinny wyznaczać słupy wspomnianych linii. Obszary pod lokalizację elektrowni wiatrowych wyznaczono w odległości 500 m od najbliższej zabudowy.

5.7 System przesyłu informacji, łączności i telekomunikacji

Na terenie gminy Klukowo w zakresie rozwoju systemów przesyłu informacji i łączności proponuje się:

- dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie, postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu usług i sieci telekomunikacyjnych
- budowę systemu publicznego dostępu do Internetu w celu umożliwienia mieszkańcom korzystania z szerokopasmowych łącz internetowych

5.8 Zaopatrzenie w ciepło

Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy funkcjonuje w oparciu o indywidualne kotłownie. Dotyczy to budownictwa indywidualnego i publicznego. Są to kotłownie najczęściej opalane węglem, drewnem lub olejem opałowym.

Powinno się jednak poszukiwać i zwiększać udział energii cieplnej pozyskiwanej z odnawialnych źródeł. W tym celu należy wykorzystać biomasę, energię wiatrów oraz energię słoneczną. Przydatna byłaby modernizacja kotłowni węglowych i palenisk przydomowych. Działania te są w głównej mierze uzależnione od sytuacji finansowej i świadomości ekologicznej społeczeństwa. Poprawa sytuacji powinna prowadzić

do rezygnacji z kotłowni opalanych paliwem węglowym na rzecz ekologicznych sposobów ogrzewania.

5.9 Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest ważnym aspektem mającym wpływa na jakość środowiska, gleby, otoczenie i krajobraz. Gmina Klukowo jest gminą typową rolniczą, dlatego też istotne staje się podjęcie działań w celu minimalizacji negatywnych skutków spowodowanych gospodarką odpadami.

W miejscowości Żabiniec zlokalizowane było składowisko odpadów, które jednak nie spełniało norm jakościowych z uwagi na brak odpowiedniego uszczelnienia i infrastruktury technicznej. Sytuacja ta wpływała na zanieczyszczenie gleby, okolicznych wód powierzchniowych. W 2010 r. składowisko odpadów w Żabińcu zostało zamknięte i zrehabilitowane dzięki uzyskanej dotacji w ramach programu „Zamykanie i rekultywacja składowisk komunalnych”.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012 gospodarka odpadami komunalnymi oparta będzie o regionalny zakład gospodarowania odpadami ZZO Czerwony Bór w gminie Zambrów.

Na terenie gminy Klukowo funkcjonują kopalnie kruszywa naturalnego. Z tego punktu widzenia bardzo istotna staje się racjonalna gospodarka odpadami poeksploatacyjnymi.

Prowadzenie prawidłowej i skutecznej gospodarki odpadami wskazuje na potrzebę sporządzania miejscowych planów zagospodarowania dla inwestycji związanych z zagospodarowaniem odpadów. Należy jednak podkreślić, że sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uzależnione będzie od przyszłego zapotrzebowania gminy na tego typu inwestycje.

6 Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym należy do zadań własnych gminy. Przedsięwzięcia te powinny być realizowane ze środków pochodzących z budżetu gminy. Inwestycję celu publicznego o znaczeniu lokalnym zostały opracowane na podstawie:

- Strategii Rozwoju Gminy Klukowo do 2015 roku
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Klukowo na lata 2008 – 2013
- Plan Odnowy Miejscowości Klukowo 2009 – 2013
- Plan Rozwoju Miejscowości Gródek w gminie Klukowo na lata 2005 – 2013

Do zadań zawartych w wyżej wymienionych dokumentach należą:

1) rozwój infrastruktury sportowej

- budowa Stadionu Wiejskiego (Klukowo)
- budowa hali sportowej (Klukowo)

2) rozwój infrastruktury technicznej

- skanalizowanie miejscowości z budową zbiorczej oczyszczalni ścieków (Klukowo) – jedynie miejscowości Trojanowo i Trojanówek są wyposażone w sieć kanalizacji sanitarnej
- poprawa infrastruktury elektroenergetycznej poprzez budowę nowych stacji transformatorowych, linii 15 kV zasilających stacje transformatorowe oraz linie niskiego napięcia (obszar całej gminy), GPZ na obszarach wskazanych do lokalizacji elektrowni wiatrowych
- modernizacja sieci wodociągowych (obszar całej gminy)
- gazyfikacja gminy poprzez budowę gazociągów średniego i niskiego ciśnienia
- uzupełnienie i modernizacja oświetlenia drogowego na terenie całej gminy

3) rozwój systemów komunikacji

- budowa nawierzchni bitumicznej (Klukowa – ulica Nowa)
- przebudowa drogi gminnej 108068B (odcinek Wyszonki Kościelne – Wyszonki Nagórki)
- przebudowa drogi gminnej 108086B (odcinek od drogi powiatowej Klukowo – Ciechanowiec do wsi Wiktorzyn)

- przebudowa drogi gminnej 108090B (odcinek od drogi powiatowej Klukowo – Ciechanowiec do wsi Janki)
- budowa chodników (Klukowo – ulice Czyżewska i Wspólna)

4) rozwój infrastruktury społeczno – rekreacyjnej

- budowa placu zabaw dla dzieci (Klukowo)
- remont elewacji budynku stanowiącego własność gminy, w którym mieści się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Klukowie

5) zadania z zakresu gospodarki odpadami

- wyposażenie ulic w kosze na śmieci (Klukowo)
- lokalizacja kontenerów przeznaczonych do selektywnej zbiórki odpadów (obszar całej gminy)

6) zadania w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

- wprowadzenie zaleceń chroniących obiekty o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych
- zapewnienie właściwego użytkowania obiektów zagrożonych

Wszystkie zadania będą sprzyjać rozwojowi gminy. Dotyczy to przede wszystkim budowy dróg, kanalizacji, wodociągów, jak również obiektów użyteczności publicznej.

Większa gęstość szlaków komunikacyjnych i ich wyższa jakość spowodują łatwiejszy dojazd do miejsc prowadzenia działalności gospodarczej i łatwiejsze przemieszczanie się mieszkańców gminy, co przyczynić się może do zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, które tworzą gminę.

7 Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Na terenie gminy Klukowo wyznaczono obszary, które dotyczą inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Najważniejszym z nich jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia Wysokie Mazowieckie – Perlejewo DN 150 wraz ze stacją redukcyjno – pomiarową I stopnia z odgałęzieniem do miejscowości Czyżew – Osada (DN 100). Zadanie będzie realizowane w ramach „Długoterminowego Planu Rozwoju do roku 2020 Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A.”

Ponadto w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zawarto następujące zadania:

- ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska – wyznaczenie terenów zagrożonych falą powodziową w dolinie Nurca
- długoterminowy program poprawy stanu dróg powiatowych w powiecie wysokomazowieckim

8 Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej

Na terenie gminy Klukowo istnieją obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych. Zgodnie z Ustawą Prawo Geologiczne i Górnicze obowiązkiem sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego objęte są tereny górnicze (rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia planu jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne). Na terenie gminy Klukowo w sołectwie Klukowo, Żabieniec i Wyszonki – Błonie znajdują się tereny górnicze, które oznaczone zostały na rysunku studium. Obszary pomnika zagłady oraz park kulturowy, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych na terenie gminy Klukowo nie występują.

W gminie Klukowo nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości. Uzależnione to jest od szczegółowego określenia przeznaczenia terenu oraz powierzchni i kształtu działki inwestycyjnej. Propozycje scaleń i podziałów poprzez wyznaczenie granic działek odbywać się będzie w planach miejscowych lub odpowiednich decyzjach administracyjnych.

Na obszarze nie są rozmieszczone obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m².

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów przestrzeni publicznej. W celu kształtowania struktur funkcjonalno – przestrzennych należy, w przyszłości wyznaczyć w/w obszar, który służy zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, poprawie jakości życia i sprzyjania nawiązywania kontaktów społecznych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego proponuje się również wyznaczyć lokalne obszary przestrzeni publicznej, zgodnie z uwarunkowaniami i potrzebami ich tworzenia.

9 Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Gmina Klukowo nie posiada żadnych obowiązujących oraz nie przystąpiła do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto wskazuje się następujące obszary do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych
- tereny zabudowy przewidziane do zainwestowania
- obszary koncentracji zabudowy

Ewentualna zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymagająca zgody, o której mowa w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 1995 nr 16 poz. 78 z późn. zm.) dokonana zostanie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

10 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Teren całego powiatu wysokomazowieckiego jest to rejon najlepszych gleb w województwie podlaskim. Analizowana gmina posiada bardzo dobre gleby i ogólnie wysokie walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

O jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej decyduje szereg czynników jak: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i stosunki wodne. Gmina Klukowo charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem ogólnym jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wynosi on 71,6 pkt. i jest znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej, wynoszącej 54,3 pkt. oraz średniej krajowej – 66,6 pkt. Dominują gleby dobre i średnie 2-go, 4-go i 8-go kompleksu rolniczej przydatności. Wśród użytków zielonych występują gleby 2z i 3z kompleksu rolniczej przydatności.

Gmina posiada korzystne warunki rozwoju rolnictwa ekologicznego. Wytwarzanie żywności metodami ekologicznymi może być atrakcyjną alternatywą dla rolnictwa tradycyjnego. Ponadto należy podnieść produktywność i rentowność gospodarstw indywidualnych przez efektywniejsze gospodarowanie nimi. W skali kraju udział gospodarstw ekologicznych stanowi zaledwie 0,03%.

Krajobraz rolniczy stanowi szczególną wartość, godną ochrony i zachowania, należy traktować go w sposób całościowy i zintegrowany, jako swego rodzaju sumę zjawisk przyrodniczych i kulturowych o określonych walorach kompozycyjnych i estetycznych. Wieś utożsamiana jest z rolnictwem i to właśnie produkcja rolna ukształtowała pewien charakterystyczny typ krajobrazu, którego najbardziej widoczną cechą są wzajemne relacje przestrzenne pól uprawnych, osiedli wiejskich i zespołów zieleni. Stale rosnące zapotrzebowanie na tereny rekreacyjne stanowi duże zagrożenie dla obszarów wiejskich, najbardziej atrakcyjnych i wartościowych pod względem krajobrazowym.

- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska, wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzenie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych. Są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe. Modyfikują

one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych. Zew względu na duże znaczenie zieleni dla funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym,

- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych kompleksu 9 zbożowo - pastewnego słabego z glebami murszastymi i czarnymi ziemiami. Grunty te ze względu na możliwość silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone,
- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istnieją predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo-ogrodniczych szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe),
- podjęcie działań przeciwdziałających erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni.

Potrzeby dolesień w gminie są duże i zostały określone na 620 ha w trzech etapach do 2020 r. na gruntach o niskiej bonitacji. Dolesienia powinny sprzyjać powiększeniu istniejących kompleksów leśnych oraz łączeniu mniejszych w jeden kompleks.

Zgodnie z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości (aktualizacja na rok 2003) opracowanym przez Ministerstwo Środowiska, do zalesienia powinny być przeznaczane tereny o następujących kryteriach:

- przede wszystkim grunty orne, a w mniejszym stopniu użytki zielone
- klasy bonitacyjne VIz do zalesienia w całości,
- klasy bonitacyjne VI do zalesienia w całości z wyjątkiem gruntów rokujących ich rolnicze użytkowanie,
- klasy bonitacyjne V do zalesienia częściowo, tj. stanowiące śródleśne enklawy i półenklawy o powierzchni do 2 ha w jednym konturze lub o szerokości między brzegami lasu do 150 m (8 - 10 krotna wysokość drzew), jeżeli odległość od tych gruntów do obecnych lub perspektywicznych siedlisk gospodarstw rolnych wynosi ponad 5 km, a ich nachylenie przekracza 12 stopni oraz inne w uzasadnionych lokalnie przypadkach,

- klasa IVa i IVb do zalesienia w przypadkach sporadycznych, tj. enklawy i półenklawy o powierzchni do 0,5 ha lub o szerokości do 50 m (3-5 krotna wysokość drzew), szczególnie z utrudnionym dojazdem, małe powierzchnie nieregularnych wcięć w głąb lasu (do 0,1 ha) oraz grunty o nachyleniu powyżej 20 stopni,
- grunty klas I-III mogą być zalesiane jedynie wyjątkowo w przypadkach bardzo małych wydłużonych enklaw i półenklaw, położonych w uciążliwej szachownicy z gruntami leśnymi o szerokości między lasami do 30 m (2 krotna wysokość drzew) oraz grunty o nachyleniu powyżej 25 stopni,
- inne grunty oraz nieużytki nadające się do zalesienia, bądź mogące stanowić uzupełniający składnik ekosystemu leśnego, a w szczególności:
  - grunty skażone, zdegradowane i zagrożone silną erozją, przede wszystkim okolice istniejącego wysypiska gminnego w Żabińcu (lokalizacja wysypiska śmieci nie jest prawidłowa z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo drogi kołowej oraz usytuowanie w terenie otwartym),
  - grunty położone przy źródłach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
  - lotne piaski i wydmy piaszczyste,
  - strome stoki, zbocza, urwiska, zapadliska,
  - hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie, glinie,
  - grunty położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Lokalizacja zalesień powinna zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych. Należy dążyć do tego, aby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień. Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

Mając na uwadze powyższe wytyczne, wytypowano grunty szczególnie wskazane do zalesienia:

- najsłabsze jakościowo grunty orne w V i VI klasie bonitacyjnej wytworzone z piasków słabo gliniastych podścielonych płytko piaskiem luźnym. Charakteryzują się one małą

zawartością składników pokarmowych i mniej korzystnymi warunkami wodnymi. W większości reprezentują gleby bielicowe i brunatne zaliczone do kompleksu żytnio-łubinowego i żytniego słabego oraz lokalnie zbożowo-pastewnego słabego.

Są mało korzystne lub niekorzystne dla rolnictwa i mogą być przeznaczane pod zalesienie. Występują głównie:

- we wschodniej i południowej części gminy w granicach równiny sandrowej
- w części północno-zachodniej w granicach pagórków kemowych.
- tereny po eksploatacji kruszywa mineralnego
- grunty położone wzdłuż brzegów rzeki Nurzec
- grunty zagrożone erozją
- większe obszary dolesień wyznaczono na zachód od Klukowa, w północnej części sołectwa Kapłań, na zachód od wsi Kostry – Podsędkowięta na północ i południe od wsi Piętki – Gręzki i na południe od Zeber Wielkich.

11 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych

Na przedmiotowym terenie występuje niewielkie zagrożenie powodziowe związane z brakiem wałów przeciwpowodziowych. Na obszarze gminy do powodzi dojść może jedynie w przypadku splotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, powodujących podwyższenie stanu wód w rzekach. Ewentualne zagrożenie powodziowe występuje na rzece Nurzec.

Najbardziej narażone na ryzyko powodzi są obszary położone na terenach przyległych do rzeki, takie jak miejscowości Kuczyn, okolice zespołu dworskiego w Gródku, tereny położone między miejscowościami Wyszonki – Wypychy, Wyszonki – Włosty i Wyszonki – Nagórki, Wyszonki – Błonie. Wymienione tereny objęte są zasięgiem wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1%, rozumianej jako obszar szczególnego zagrożenia powodzią. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią został ujęty na rysunku studium.

Dla terenów położonych w miejscowości Kuczyn, Gródek, Wyszonki – Wypychy, Wyszonki – Włosty, Wyszonki – Nagórki i Wyszonki – Błonie położonych w strefie bezpośredniego zagrożenia powodzią istnieje potrzeba uzyskania od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej informacji o rzędnych „0” budynków ewentualnie planowanych do wykonania na w/w obszarach.

Niewielki teren osuwiskowy występuje w południowej części gminy Klukowo nad rzeką Nurzec.

12 Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złoża, na obszarach górniczych wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Filary ochronne czy też pasy ochronne wyznacza się w przypadku wystąpienia na terenach górniczych obiektów budowlanych, dróg, elementów linii elektroenergetycznych (słupy elektroenergetyczne). Zadaniem filara jest zabezpieczenie tychże elementów przed negatywnym skutkiem eksploatacji górniczej. W projektach zagospodarowania w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- zachowanie bezpieczeństwa powszechnego
- wymogi dotyczące ochrony środowiska
- ochrona złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami

13 Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z przepisami ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

Na terenie gminy Klukowo nie występują obszary pomników zagłady ich stref ochronnych, w tym obowiązujące na ich terenie ograniczenia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z przepisami Ustawy o z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271).

14 Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji

W związku z eksploatacją złóż kruszywa naturalnego powstają liczne wyrobiska, hałdy itp. Konieczna staje się rekultywacja terenów poeksploatacyjnych w celu złagodzenia przeobrażeń spowodowanych eksploatacją kopalni. Rekultywacja terenu poeksploatacyjnego powinna być realizowana w oparciu o kierunek i opracowany projekt rekultywacji.

Należy zaznaczyć jednak, że obecny sposób zagospodarowania terenów gminnych nie wpływa znacząco na krajobraz. Nie jest jednak możliwe, a także i społeczno-ekonomicznie uzasadnione, aby grunty na obszarze całej gminy pozostawały w tym samym użytkowaniu. Gmina musi się rozwijać, co wiąże się z rozwojem różnych funkcji i stopniową zmianą przeznaczenia gruntów. Stan obecny jest również wypadkową wielu czynników, działających na przestrzeni wieków. Działanie różnorodnych czynników w różnym stopniu i w różnym czasie wywoływało zmiany w krajobrazie rolniczym, często zmiany głębokie, czy też nieodwracalne. Krajobraz zmieniał się na przestrzeni wieków w sposób ciągły wraz z procesami rozwoju społeczno-gospodarczego. Pierwotna harmonia krajobrazu, a także względna równowaga ekologiczna zostały zachwiane na skutek przejęcia przez obszary wiejskie funkcji wtórnych, obcych dla tego typu układów krajobrazowo-ekologicznych. W tradycyjny krajobraz rolno-osadniczy wkroczyły obce formy – duże kubatury, sieci przesyłowe, zaskakujące dominanty.

Stale rosnące zapotrzebowanie na tereny rekreacyjne i mieszkaniowe stanowi duże zagrożenie dla obszarów wiejskich, najbardziej atrakcyjnych pod względem krajobrazowym. Zagrożony jest krajobraz historycznych zespołów zabudowy – starowsi, nasyconych tradycyjną substancją budowlaną i zachowany ogólny harmonijny charakter krajobrazowy typowej wsi w omawianym subregionie kulturowym.

Zagrożeniem dla krajobrazu są:

- przekształcanie istniejącej historycznej zabudowy wiejskiej w zabudowę współczesną, a także budowa nowych obiektów mieszkalnych, nie wpisujących się w historyczny krajobraz wiejski;
- rozbudowa obiektów uciążliwych, stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska związane z zanieczyszczeniem gleb, powietrza i emisją hałasu;
- inwestycje budowlane nie uwzględniające atrakcyjnych panoram widokowych (niekontrolowana zabudowa w strefach ochrony ekspozycji);

- nowe inwestycje lokalizowane na terenach o złożonych warunkach gruntowo-wodnych, niekorzystnych ze względu na wysoki poziom wód gruntowych oraz niestabilne i niejednorodne podłoże;
- wycinka drzew na potrzeby gospodarcze i związana ze zwiększaniem powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- regulacja cieków niszcząca strefę roślinności nadwodnej; jest to działanie, które z jednej strony stanowi zagrożenie dla krajobrazu, jednakże trzeba zaznaczyć, że jest istotną składową prawidłowej eksploatacji i konserwacji rzek oraz systemów melioracyjnych, ma na celu utrzymanie koryt cieków w należytych stanie, zapewnia drożność rowów melioracyjnych i zabezpieczenie przed wystąpieniem podtopień
- eksploatacja surowców naturalnych;
- wypalanie darni w zbiorowiskach trawiastych.

W miejscowości Żabiniec znajdowało się składowisko odpadów, które w 2010 r. zostało zrekultywowane.

15 Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na obszarze gminy Klukowo nie występują tereny zamknięte i ich strefy ochronne w rozumieniu przepisów odrębnych.

16 Obszary problemowe

Na obszarze gminy Klukowo nie występują obszary problemowe, który w rozumieniu przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest obszarem szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych.

SPIS TABEL

Tabela 1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Klukowo.....	19
Tabela 2 Wykaz cmentarzy ujętych w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków.....	20
Tabela 3 Obiekty wpisane do ewidencji zabytków.....	21
Tabela 4 Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Klukowo.....	22
Tabela 5 Wykaz dróg powiatowych w gminie Klukowo.....	30
Tabela 6 Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Klukowo.....	31